

บทสรุป

ในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรมใหม่เพื่อความเจริญรุ่งเรืองขึ้น ทั้งเพิ่มผลผลิตเนื่องจากในต้นรัชกาลที่ 6 ได้เกิดธรรมชาติแปรปรวนฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกษตรกรไม่มีน้ำใช้ในการเพาะปลูก ผลผลิตทางการเกษตรกรรมจึงลดลง ราษฎรเกิดการขาดแคลนอาหารและมีความเดือดร้อนอยู่โดยทั่วไป ทำให้เกิดปัญหาใจราษฎรชุกชุมและปัญหาเกษตรกรยากจนมีหนี้สิน ดังนั้นรัฐบาลจึงได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาคังกล่าว ด้วยการพิจารณาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรจากแรงผลักดันหลายประการด้วยกัน เช่น จากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับความเดือดร้อนในการครองชีพของราษฎร จากเรื่องร้องทุกข์ของชาวนาที่มั่งมีถึงรัฐบาล จากหนังสือของบริษัทบุคคลองแลดูนาสยามที่แสดงความเห็นในปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรซึ่งได้เสนอต่อรัฐบาล เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ทราบปัญหาของราษฎรจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลซึ่งออกไปตรวจราชการตามท้องถิ่นเองอีกด้วย ทำให้รัฐบาลได้พบว่ามีปัญหาสำคัญของเกษตรกรที่จะต้องรีบแก้ไขโดยเร็วอยู่สองประการคือ ปัญหาสภาพแวดล้อมของเกษตรกร และปัญหาคานการชลประทานเพื่อประโยชน์ทางการเพาะปลูก

การแก้ปัญหาของรัฐบาล เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรนั้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายไว้ดังนี้คือ ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรกรรมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมของเกษตรกร และจัดสร้างโครงการชลประทานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในการเพาะปลูก ปรากฏว่ารัฐบาลได้ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรกรรม ดังนี้คือ งานคานกฎหมาย ได้ปรับปรุงกฎหมายการถือครองที่ดินที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเองได้มีโอกาสจับจองที่ดินทำการเพาะปลูก เพราะขณะนั้นการขยายพื้นที่เพาะปลูกในเขตชลภาคได้มีอย่างกว้างขวาง เนื่องจากนี้ข้อบังคับชั่วคราว ร.ศ. 129 ยังป้องกันไม่ให้ชาวคังชาติมีสิทธิถือครองที่ดินมากเกินไป จึงนับได้ว่า รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิการถือครองที่ดิน เป็นของตนเองและส่งเสริมการขยายพื้นที่เพาะปลูกให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากการปรับปรุงการถือครองที่ดินแล้ว รัฐบาลยังได้ออกพระราชบัญญัติเครื่องชั่ง
 ตวง วัด เพื่อให้เป็นระบบมาตรฐานสากลและให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ซื้อและผู้ขาย
 ซึ่งเคยมีปัญหาเรื่องเครื่องชั่ง ตวง วัด ไม่เที่ยงตรงอยู่เสมอ หลังจากที่รัฐบาลได้ออก
 พระราชบัญญัติเครื่องชั่ง ตวง วัด แล้วทำให้ผลิตภัณฑ์เกษตรกร พืช และราษฎรทั่วไป
 ในการซื้อขายเพราะเครื่องชั่ง ตวง วัด มีหลักเกณฑ์และมีมาตรฐานแน่นอน อีกทั้ง
 มาตรการ ระบบต่าง ๆ ได้มีการ เปรียบเทียบกับมาตรฐานระบบสากล ทำให้การค้าขายกับ
 ต่างประเทศมีความสะดวกยิ่งขึ้น การออกพระราชบัญญัติเครื่องชั่ง ตวง วัด ของรัฐบาล
 นอกจากจะ เป็นการส่งเสริมการค้าขายภายในประเทศแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการค้า
 ขายกับต่างประเทศให้เจริญยิ่งขึ้นอีกด้วย

งานด้าน การเพาะปลูก รัฐบาลได้จัดงบประมาณขอพันธุ์ข้าวปลูกเพื่อแจกแก่
 ชาวนา เนื่องจากขณะนั้นชาวนาขาดแคลนพันธุ์ข้าวปลูกกันทั่วไป เมื่อรัฐบาลได้ดำเนินงาน
 จัดซื้อพันธุ์ข้าวชนิดดีที่ เคยชนะการประกวดมาช่วยเหลือชาวนา ปรากฏว่า ไม่สามารถ
 ขอพันธุ์ข้าวได้ตามต้องการ เพราะพันธุ์ข้าวที่ดีหายากจึงมีพันธุ์ข้าวแจกชาวนา เพียง เล็กน้อย
 เท่านั้น งานส่งเสริมการเพาะปลูกของรัฐบาลอีกเรื่องหนึ่งคือ การส่งเสริมการปลูกฝ้าย
 และการปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหม สำหรับการส่งเสริมการปลูกฝ้าย รัฐบาลได้ตั้งสถานี
 ทดลองทำไรฝ้ายเพื่อเผยแพร่ความรู้และให้ความช่วยเหลือ เรื่องปลูกฝ้ายแก่ชาวไรฝ้าย
 แต่เนื่องจาก รัฐบาลขาดงบประมาณจึงทำให้การส่งเสริมการปลูกฝ้ายไม่ก้าวหน้า ส่วนการ
 ส่งเสริมการปลูกต้นหม่อนเลี้ยงไหมนั้น ได้จัดให้มีสถานีทดลองและฝึกครูสอนเผยแพร่ความรู้
 การทอผ้าไหม รัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมการเลี้ยงไหมและกามทอผ้าอย่างจริงจังจึงไม่
 ผลิตสิ่งส่งเสริมการเลี้ยงไหมจึงไม่เกิดผลดี

งานด้านเผยแพร่ความรู้ทางการ เกษตรกรรม รัฐบาลมีความต้องการที่จะให้
 เกษตรกร และราษฎรทั่วไป เห็นความสำคัญในการประกอบอาชีพด้านการ เกษตรกรรมและ
 การค้าขาย จึงได้จัดให้มีงานแสดง การถวีสถิตกรรมและพาณิชย์การขึ้น พร้อมทั้งได้พิมพ์หนังสือ
 เกี่ยวกับการ เกษตรกรรมออกเผยแพร่ด้วย ปรากฏว่า ได้มีประชาชนไปเข้าชมงานไม่มาก
 เท่าที่ควรและผู้ส่งผลิตผลทาง เกษตร และสินค้าต่าง ๆ ตลอดจนอุปกรณ์สมัยใหม่เกี่ยวกับ
 การ เกษตรกรรมมีไม่มากนัก และการจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวได้รับความนิยมนจากประชาชน
 บางมณฑลเท่านั้น

งานด้านการให้การศึกษาเกี่ยวกับการ เกษตรกรรม นั้นเป็นเรื่องสำคัญอีกที่รัฐบาล
 เตรียมนโยบายไว้แล้ว เนื่องจากรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า การให้การศึกษาทางการ
 เกษตรกรรมแก่ราษฎร จะเป็นการส่งเสริมให้การพัฒนาการ เกษตรกรรมเจริญรุ่งเรือง
 ยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงมีลัทธิหมทวางแผนการศึกษา เพื่อให้มีการ เรียนการสอนวิชาการ
 เพาะปลูกในระดับชั้นประถมศึกษา แต่รัฐบาลขาดงบประมาณด้านการศึกษาจึงไม่เห็นผลสำเร็จ
 นอกจากการส่งเสริมการศึกษาทางการ เกษตรกรรมแล้ว รัฐบาลยังมีนโยบายส่ง
 ข้าราชการไปศึกษาและดูงานการ เกษตรกรรมในต่างประเทศ ผู้ที่ไปศึกษาและดูงานกลับมาก็เริ่ม
 ผนึกความรู้อยู่ประโยชน์คือการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การ เกษตรกรรม
 เป็นสำคัญ

งานด้านการบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ รัฐบาลส่งเสริมให้มีการบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ
 เพราะเห็นว่า สัตว์น้ำเป็นอาหารสำคัญของราษฎร และยังทำรายได้ให้แก่อีกด้วย
 ดังนั้นจึงได้ริเริ่มให้ตั้งสถานที่สำหรับบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำ และปรับปรุงการบริหารงานของ
 ส่วนราชการใหม่ให้รับผิดชอบต่อการบำรุงพันธุ์สัตว์น้ำโดยตรง การกวดขันการใช้
 พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์น้ำมากขึ้น แต่การปฏิบัติงานตามสถานที่บำรุงและเพาะพันธุ์
 สัตว์น้ำ เนื่องจากมีงบประมาณน้อยจึงทำให้งานไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

สำหรับการดำเนินงานจัดสร้างโครงการชลประทานเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลน
 น้ำใช้ในการเพาะปลูก รัฐบาลได้จัดสร้างโครงการชลประทานป่าสักใต้ โดยสร้างเขื่อน
 กันน้ำขึ้นที่อำเภอท่าเรือ จังหวัดอยุธยา และขุดคลองส่งน้ำรวมทั้งสร้างประตูควบคุมการ
 ระบายน้ำเป็นตอน ๆ เพื่อให้หน้าไหลเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูกในเขตอยุธยา ปทุมธานี รังสิต
 ธัญบุรี และมีบุรี ผลของการสร้างโครงการชลประทานป่าสักใต้ ทำให้พื้นที่เพาะปลูก
 ดังกล่าว มีน้ำใช้ในการเพาะปลูก ทั่วเขื่อนและประตูควบคุมการระบายน้ำช่วยแก้ปัญหา
 การเกิดน้ำท่วม คลองส่งน้ำยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจาก
 การสร้างโครงการชลประทานแล้ว รัฐบาลยังดำเนินงานซ่อมแซมประตูควบคุมการ
 ระบายน้ำที่ประตูน้ำบางเหี้ยเพื่อให้ประตูน้ำแห่งนี้ทำงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การซ่อมแซม
 ประตูควบคุมการ ระบายน้ำทำให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกทางบริเวณตอนใต้
 ของรังสิตคึกคักไปจนถึงคลองพระโขนง คลองสำโรงและคลองบางเหี้ยได้ผลดีและยังป้องกัน

น้ำทะเลซึ่งไหลเข้ามาท่วมพื้นที่เพาะปลูกในเขตดังกล่าวได้อีกทางหนึ่งด้วย ส่วนการ
 ขอมแซมประตูควบคุมการระบายในที่แห่งอื่น เช่น ประตูน้ำพระโขนง ประตูน้ำบางขนาก
 ประตูน้ำสำโรงและประตูน้ำท่าอิฐ รวมทั้งการขอมคลองและทำนบกั้นน้ำขนาดเล็กในพื้นที่
 เพาะปลูกชนบทเป็นต้นว่า ทำนบกั้นน้ำที่ลำแม่น้ำปิง คลองที่สิงห์บุรี และการขุดคลอง
 สร้างทำนบที่มณฑลภูเก็ต นับได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร

กล่าวโดยสรุป นโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรมในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาล
 ได้ดำเนินงานสนองตอบตามนโยบายที่วางไว้ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร
 ทั้งในเรื่องปัญหาสภาพแวดล้อมและปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในการเพาะปลูก แต่งาน
 ส่งเสริมการเกษตรกรรมของรัฐบาลยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะรัฐบาล
 ต้องประสบกับปัญหาทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับปัญหาภายในนั้นเศรษฐกิจของ
 ประเทศตกต่ำลงมาก เพราะการประกอบอาชีพของราษฎรทางด้านการเกษตรกรรมไม่ได้ผล
 ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลต้องเผชิญกับปัญหามานนอกคือ ผลกระทบกระเทือนจากการเกิด
 สงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายมุ่งไปในทางสร้างเสริมกำลังทางทหาร
 เพื่อป้องกันประเทศ เพราะได้เห็นตัวอย่างจากรัฐบาลสมัยที่ผ่านมามากอิทธิพลของประเทศ
 มหาอำนาจจะวันตกบับคั่นทำให้ไทยจำเป็นต้องยอมเสียดินแดนบางส่วนเพื่อแลกกับเอกราช
 เมื่อปี ร.ศ. 112 ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงใช้นโยบายเพื่อความอยู่รอดของชาติ โดยเข้าร่วม
 สงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460¹ ซึ่งรัฐบาลได้ตั้ง

¹ชาติ เอี่ยมกระสุนธุ์, พระมงกุฎเกล้าฯ กับสงครามโลกครั้งแรก
 (พระนคร : ศิริชัยการพิมพ์, 2520), หน้า 13

งบประมาณด้านการทหารไว้สูงเมื่อเทียบกับงบประมาณพัฒนาประเทศอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า การใช้จ่ายเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาประเทศ รัฐบาลได้ใช้จ่ายเงินงบประมาณส่วนใหญ่ไปในทาง ป้องกันประเทศมากกว่าการนำไปใช้พัฒนางานด้านอื่น ๆ ทำให้งานการส่งเสริมการเกษตรกรรม ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรจึงเป็นแต่การแก้ปัญหา เพียงบางส่วนของประเทศ และได้รับประโยชน์ในช่วงระยะเวลาสั้น งานนโยบายบางเรื่อง ก็ไม่เห็นผลทันทีในขณะนั้น อย่างไรก็ตามนโยบายส่งเสริมการเกษตรกรรมในสมัยรัชกาลที่ ๖ นับได้ว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่รัฐบาลในสมัยต่อมาอาจจะนำมาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญรุ่งเรืองและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้

¹ งบประมาณการใช้จ่ายเงินพัฒนาประเทศในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2453-2468 (%)

การป้องกันประเทศ	24.3
การปกครอง	12.7
การคมนาคม	9.3
ความสงบบภายใน	7.9
การจัดเก็บภาษีอากร	6.6
การศาลและยุติธรรม	4.7
การเกษตรกรรม	3.2
การศึกษา	2.6
การพานิชย์	0.1

ที่มา : พรเพ็ญ อันตระกูล "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2455-2468)"

(วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2517), หน้า 89